



RECHT OP ONDERWIJS VEREIST VRIJHEID VAN ONDERWIJS

**Memorandum van het Overleg van Kleine Onderwijsverstrekkers (OKO)
voor de Vlaamse Regering 2024 -2029**

Het Memorandum van het Overleg van Kleine Onderwijsverstrekkers (OKO) brengt het basisprincipe en de verwachtingen samen die OKO onder de aandacht wil brengen met het oog op de legislatuur van de volgende Vlaamse regering.



HET BASISPRINCIPE VAN OKO

“ De dynamische wisselwerking tussen de vrijheid van onderwijs, het recht op onderwijs en de kwaliteiten van onderwijs is enkel mogelijk in een divers onderwijslandschap

Onderwijskwaliteit ontstaat vanuit engagement. De bezieling en de deskundigheid van leraren en schoolteams zijn daarbij doorslaggevend.

De meeste van de OKO-scholen zijn ontstaan doordat ouders, leraren en een lokale gemeenschap onderwijs willen vanuit een engagement dat uitgaat van een eigen visie op goed onderwijs. Het hoe, wat, waarom, wanneer en waartoe van dat onderwijs zijn noodzakelijk verbonden met deze onderliggende visie.

Een samenleving kan zich dan ook maar democratisch noemen als meerdere pedagogische visies op onderwijs tot volle ontplooiing komen. Het Grondwettelijk Hof heeft in zijn arrest van 16 juni 2022 nogmaals beklemtoond dat het grondwettelijk recht om een eigen pedagogisch project te bepalen en met overheidsfinanciering vorm te geven, net zo'n gevarieerd onderwijsaanbod wil waarborgen. Enkel zo kunnen ouders en leerlingen kiezen voor het onderwijs dat het meest met hun levensopvatting en/of hun pedagogische noden of wensen overeenstemt. Het recht op kwalitatief onderwijs kan geen beperking van de actieve vrijheid van onderwijs verantwoorden.



De passieve en actieve onderwijsvrijheid zijn onlosmakelijk met mekaar verbonden en kunnen dus niet van mekaar gescheiden worden

Deze onderwijsvrijheid maakt de onderwijskwaliteit meteen tot een meervoudig begrip. We spreken dus beter van onderwijskwaliteiten, in het meervoud. De grondwettelijke verankering van de vrijheid van onderwijs is voor OKO de noodzakelijke voorwaarde.

Volgens het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind wordt het recht op onderwijs maar gerespecteerd in de mate dat onderwijs minstens gericht is op de zo volledig mogelijke ontplooiing van de persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind en op de voorbereiding van het kind op een verantwoord leven in een vrije samenleving. De veruitwendiging van dit recht vereist dat er diversiteit is in aanbod ter garantie dat élk kind tot een zo volledig mogelijke ontplooiing van persoonlijkheid en talenten kan komen.



Het recht op onderwijs, de kwaliteiten van onderwijs en de vrijheid van onderwijs zijn geen tegenstellingen of communicerende vaten, maar ze vooronderstellen elkaar in een dynamische wisselwerking



**EEN ONDERWIJSSTRUCTUUR EN –ORGANISATIE
OP MAAT VAN ELK SCHOOLBESTUUR**

1. Kleinschalige professionele schoolbesturen geven kleur aan het Vlaams onderwijs

Reeds twee decennia is er een toenemende tendens naar schaalvergroting in het basis- en secundair onderwijs, wat leidt tot meer bureaucratisering in scholen. Dit verhoogt de drempel voor kleinschalige schoolbesturen om nieuwe scholen op te starten. De bij OKO aangesloten scholen en koepels groeien echter vooral doordat er nieuwe scholen worden opgericht. Dit vraagt dus een regelgeving die opstartende scholen beter stimuleert en faciliteert.

Omdat kleine schoolbesturen met voldoende beleidsvoerend vermogen toegankelijker zijn voor leerlingen, ouders en personeel, zijn ze goed in staat zoals de dynamische organisatietheorie ook aantoonde, om tot grote verbondenheid met alle betrokkenen en kwaliteitsvolle teamwerking te komen.



Kleine schoolbesturen hebben bestaansrecht.
OKO verwacht een regelgevend kader
op maat van elk schoolbestuur

2. Verantwoorde en vrije aanwending van middelen

OKO pleit voor een responsieve overheid die vertrouwen heeft in de werking van scholen. Daarom voorziet ze in generieke werkingsmiddelen, die de scholen op basis van hun beleidsvoerend vermogen voor de volle honderd procent vrij en verantwoord kunnen aanwenden. Ook inzake planlast is dat een verbetering.

Gezien de stijgende levensduurte én voor de school én voor de gezinnen is het inbouwen van een structureel indexeringsmechanisme noodzakelijk. Een maximumfactuur is een belangrijke hefboom in de bestrijding van kinderarmoede. In het secundair onderwijs is dit enkel haalbaar als dit gekoppeld wordt aan een aanzienlijke verhoging van de werkingsmiddelen.

3. De middelen voor professionalisering moeten dringend aanzienlijk toenemen

Van het onderwijsveld wordt een gezamenlijke inspanning gevraagd om positief te communiceren over onderwijs, mensen van buiten het onderwijs aan te trekken en/of in het onderwijs te houden. Dit betekent dat scholen geschikte kandidaten met elders verworven competenties aantrekken die begeleiding nodig hebben om volwaardig deel uit te maken van het team.

OKO sluit zich aan bij de standpunten rond structurele maatregelen die door de onderwijsverstrekkers rond het lerarentekort in diverse fora toegelicht werden.

OKO verwacht dat er naast structurele maatregelen om het lerarentekort aan te pakken veel meer middelen voorzien worden voor de professionalisering en begeleiding van (nieuwe) leraren. De praktijkshock van nieuwe leraren en de werkbelasting in het algemeen hebben een grote impact op het welbevinden van alle leraren en vormen een bedreiging voor de loopbaan in het onderwijs. Bovendien wordt er in de initiële lerarenopleiding te weinig aandacht besteed aan de bijzondere pedagogische opvattingen (zoals freinet-, steiner- en integratieve pedagogie) die de scholen van OKO kenmerken.



Er is in de scholen een acute nood aan voldoende middelen voor een intensieve aanvangsbegeleiding en professionalisering van (nieuwe) leraren

4. Opgelegde verplichtingen rond digitalisering nopen overheid nu tot vrijmaken extra budget

Naar aanleiding van de covid-19-pandemie heeft de overheid de scholen voorzien van een eenmalig investeringsbudget voor onder meer digitale toestellen voor leerlingen en onderwijzend personeel. Omdat de levensduur van een digitaal toestel beperkt is en het performant houden van deze hardware een aanzienlijke kost met zich brengt, dringen zich vanaf schooljaar 2025-26 nieuwe investeringen op. OKO opteert voor een substantiële verhoging van de werkingsmiddelen zodat scholen een verantwoord en duurzaam ICT-beleid kunnen voeren voor leerlingen en personeel. Zo niet wordt de druk op de werkingsmiddelen onredelijk hoog.

5. OKO vraagt een volwaardige erkenning van de pedagogische begeleidingsdiensten

De pedagogische begeleidingsdiensten van OKO dienen over veel meer middelen te beschikken om scholen volwaardig te begeleiden en aan de toegenomen verplichtingen te voldoen.

De strak omschreven beleidsinitiatieven en hun gekleurde middelen resulteren in zeer gefragmenteerde personeelsopdrachten. Daarnaast verhogen ze de rapporteringsdruk, laten ze minder ruimte voor “meer voeten op de klasvloer” en hypothekeren ze eigen pedagogische accenten.



De middelen voor de pedagogische begeleidingsdiensten moeten toenemen en ontkleurd worden om een volwaardige pedagogische begeleiding te kunnen garanderen



PEDAGOGISCHE VRIJHEID VOOR ELKE SCHOOL

1. Generieke onderwijsdoelen die de pedagogische vrijheid waarborgen

De vernietiging door het Grondwettelijk Hof van de eindtermen tweede en derde graad secundair onderwijs zorgde voor een intensieve samenwerking tussen de onderwijsverstrekkers om tot een nieuwe set onderwijsdoelen te komen. Deze zijn sober en duidelijk geformuleerd én bieden aan scholen en lerarenteams meer ruimte om vanuit hun pedagogische eigenheid kwaliteitsvol onderwijs aan te bieden. Deze kwaliteitsvereisten verschaffen de overheid geen vrijbrief om een de facto volledig of nagenoeg volledig onderwijsprogramma op te leggen.

OKO gaat er dus van uit dat hetzelfde geldt voor nieuwe onderwijsdoelen basisonderwijs, buitengewoon onderwijs en eerste graad secundair onderwijs.

OKO erkent het belang van een ambitieus aanbod Nederlands en ziet ruimte en mogelijkheden tot verbetering bij de taalverwerving vanaf het kleuteronderwijs.

Het principe van te bereiken eindtermen in het kleuteronderwijs is echter onaanvaardbaar. OKO vindt het noodzakelijk om rekening te houden met de eigenheid van het kleuteronderwijs en meer bepaald met de grillige manier waarop het taalontwikkelingsproces bij het jonge kind verloopt.



Alleen door zeer ambitieuze ontwikkelingsdoelen kan het taalonderwijs bij kleuters versterkt worden

2. Geen verlaging van de leerplicht tot 3 jaar

Hoewel OKO onderschrijft dat vroege participatie aan goed kleuteronderwijs voor (kwetsbare) kleuters erg belangrijk is, is een bijkomende verlaging van de leerplicht een verkeerd signaal.

Deze leerplichtverlaging zal het onderscheid tussen ontwikkelingsdoelen en eindtermen verder onder druk zetten. Hiermee wordt opnieuw voorbijgegaan aan wat jonge kinderen op die leeftijd nodig hebben voor een brede en harmonische ontwikkeling. Daarnaast leidt deze verlaging ertoe dat ouders gesanctioneerd kunnen worden, tenzij ze kiezen voor huisonderwijs.



OKO verzet zich tegen
‘academisch leren’ in de kleuterschool

3. Het recht op onderwijs houdt ook het recht op inclusief onderwijs in

OKO vindt dat de overheid het streven naar inclusief onderwijs zoals opgenomen in het VN-verdrag en in artikel 22ter van de grondwet stapsgewijs moet realiseren. Het Referentiekader Kwaliteitsvolle Leersteun schenkt aandacht aan het belang van inclusie, maar een consistente langetermijnvisie op wat inclusief onderwijs inhoudt, ontbreekt.

OKO beschouwt inclusief onderwijs als een uitgangspunt van goed onderwijs: onderwijs dat alle leerlingen ten goede komt.



Het recht op onderwijs vereist niet alleen vrijheid van onderwijs. Het recht op onderwijs houdt ook het recht op inclusief onderwijs in

OKO vindt het belangrijk dat bij nieuwe regelgeving de grote diversiteit in het onderwijs en de objectieve verschillen tussen scholen en koepels meegenomen worden. Eigen visies op inclusief onderwijs en leersteunwerking krijgen alleen dan een reële kans. Daartoe zijn voldoende middelen voor alle leersteuncentra vereist.

4. De essentie van goed onderwijs

De tendens waarbij het onderwijs steeds meer in een economisch verhaal wordt ingepast, ervaart OKO als een bedreiging voor een democratische rechtsstaat. Bij dat rendementsdenken staat niet langer het recht op onderwijs centraal, maar wordt onderwijs steeds meer een instrument binnen een neoliberale geïnspireerd verhaal.

De Vlaamse Toetsen bijvoorbeeld pretenderen de onderwijskwaliteit te meten via de leerwinst op enkele meetbare leerlingenresultaten. Dit zal leiden tot curriculumvernauwing, rankings tussen scholen en een aanzienlijke impact op de klasvloer. Alleen wat kwantificeerbaar is, wordt daarbij getoetst. Terwijl de essentie van kwaliteitsvol onderwijs precies ligt in de diversiteit aan kwaliteiten van goed onderwijs.



Leerlingen en scholen zijn niet gebaat bij toenemende standaardisering

COLOFON

OKO is het Overleg Kleine Onderwijsverstrekkers uit het vrij gesubsidieerd onderwijs. De vier koepels die samenwerken binnen OKO zijn : de Federatie Steinerscholen, de Vrijdenkende Onafhankelijke OnderwijsPartners (VOOP), de Federatie van Onafhankelijke, Pluralistische en Emancipatorische Methodescholen (FOPEM) en de Raad van Inrichtende Machten van het Protestants-Christelijk Onderwijs (IPCO).

Onze koepels delen de bekommernissen voor vrijheid van onderwijs als waarborg voor een waaier aan pedagogische projecten. Deze projecten zijn gebaseerd op bijzondere pedagogische opvattingen en een erkende levensbeschouwelijke overtuiging.

Elke koepel neemt zijn maatschappelijke plaats in vanuit zijn uitgesproken identiteit, waardoor we elkaar niet als concurrenten ervaren. Integendeel, de constructieve samenwerking tussen de vier koepels steunt op wederzijdse erkenning en respect. Geleidelijk aan hebben de koepels van OKO en hun scholen een eigen plaats verworven in het onderwijsveld en in de regelgeving. Zo vertegenwoordigt OKO de schoolbesturen in diverse geledingen van het onderwijsbeleid bij de minister en het kabinet, de Vlaamse Onderwijsraad, het Overkoepelend Onderhandelingscomité, het overleg met de inspectie, het Departement Onderwijs en AGODI, het overleg met andere onderwijsverstrekkers.

Wil je meer weten over de OKO-geledingen of over ons overleg zelf?
Bezoek onze website of contacteer ons.

Federatie Steinerscholen
www.steinerscholen.be



Vrijdenkende Onafhankelijke OnderwijsPartners (VOOP)
www.voop.be



Federatie van Onafhankelijke, Pluralistische, Emancipatorische Methodescholen (FOPEM)
www.fopem.be



Raad van Inrichtende machten van het Protestants-Christelijk Onderwijs (IPCO)
www.ipco.be



Overleg Kleine Onderwijsverstrekkers (OKO)
www.oko.be



